

Kirkeklokken

I mange kirker er klokken en af de ældste brugsgenstande og i over 1000 år har kirkeklokkerne lydt rundt omkring i hele Danmark og bragt bud ud til folk i sognet. Kirkeklokken har bragt bud om tidens gang, de har kaldt til gudstjeneste og mindet om Gud, og de har bragt budskab om glæde og sorg og om fare.

Tidens gang

Kirkeklokkerne har dag efter dag ringet solen op og ringet solen ned, så mennesker kan orientere sig i tiden og vide, hvornår det er tid til at arbejde og tid til at hvile. Klokkernes klang skal minde mennesker om, at arbejdet bør begyndes med og afsluttes med tak og bøn til Gud.

Der kaldes til gudstjeneste

Kirkeklokkerne har til alle tider ringet for at kalde til gudstjeneste, så man vidste, hvornår man skulle gå til kirke.

Når kirkeklokkerne ringer til gudstjenesten, ringer de første gang en halv time før gudstjenesten begynder, anden gang et kvarter før og sidste gang lige inden gudstjenesten begynder.

Bedeslag

Lige inden gudstjenesten begyndes, ringes desuden 3x3 slag med klokken. Det kaldes *bedeslag*. Bedeslagene skal mane til andagt og stilhed og minde om den treenige Gud: Gud Fader, Gud Søn og Gud Helligånd. Hvis en kirke har flere klokker, ringes bedeslagene altid fra den største af klokkerne.

Kimning

Ved de store kirkelige festdage, juledag, påskedag, pinsedag og Kristi Himmelfartsdag samt aftenen før Store bededag og til bryllupper, bliver der *kimet* med klokken.

Når der kimes, slås der mange slag på klokken lige efter hinanden med en

træhammer. Førhen var det kirketjenerens opgave at stå i tårnet og hamre på klokken, når der skulle kimes. Det kunne være anstrengende og give høreskader. I dag er kimningen automatiseret de fleste steder, så det kan sættes i gang med et tryk på en knap.

I lyst og nød

Kirkeklokkerne ringer både ved sorg og ved glæde – både til bryllup og begravelser. Ved bryllupper kimes med klokken. Og mange steder i landet bliver der stadigt ringet med kirkeklokken, når der er sket et dødsfald i sognet, så alle kan vide, at der er en, der er død. Sjæleringning kaldtes det i katolsk tid, fordi man dengang mente, at klokkeringningen kunne hjælpe den døde sjæl gennem skærsilden.

Når faren truer

De danske kirker er ofte placeret højt i landskabet, og kirkeklokken kan derfor høres viden om. Så længe før der fandtes radio, tv og telefoner, er kirkeklokken blevet brugt til at kalde til samling i sognet eller til at formidle, at der var fare på færde. Kirkeklokkerne er blevet brugt til at varsle ildebrand og stormflod og til at kalde til samling ved krig.

I dag skal der gives særlig tilladelse fra kirkeministeriet, hvis kirkeklokkerne skal bruges til andet end til at ringe solen op og ned eller i forbindelse med kirkelige handlinger eller gudstjenester. Dog *skal* der stadig ringes med kirkeklokkerne, hvis der skal mobiliseres til krig, eller hvis der er radioaktivt nedfald.

Brugen af kirkeklokkerne er reguleret ved lov, og den lov, som i dag er gældende er over 300 år gammel. Det er Danske Lov af 1683. Mange steder følger man dog også lokale traditioner. I helt særlige tilfælde kan der gives dispensation. F.eks. blev der ringet med klokkerne i alle landets kirker for at fejre

befrielsen af Danmark efter Anden Verdenskrig.

Den første danske kirkeklokke

Den første danske kirkeklokke vi kender til, fandtes i den danske vikingeby Hedeby i Sydslesvig og den dateres til omkring år 900 e. Kr.

Kong Horik d. 1. som var konge i Danmark på det tidspunkt, tillod den tyske munk Ansgar at bygge Danmarks første kirke i Hedeby. Hans efterfølger, Horik den 2., lukkede imidlertid kirken og forbød kristen gudsdyrkelse. Af politiske grunde genåbnede han dog kirken og i forbindelse med genåbningen tillod kongen endda, at der til kirken måtte være en klokke, som ringede til gudstjeneste, selvom vikingerne bestemt ikke brød sig om det.

Foto: Niels Thomsen

Hedeby's overlevede ikke som by, men Hedebyklokken, som den også kaldes, blev senere fundet i vandet ud for Hedeby ved en arkæologisk udgravning.

Inskriptioner

Ofte er der en inskription på kirkeklokken, der fortæller, hvor gammel den er, eller hvem, der har skænket klokken til kirken. Men det kan også være ordsprog eller citat. Et af de mere kendte er latinsk og lyder sådan:

"Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango"
Det betyder: *Jeg kalder på de levende, begræder de døde og bryder lynene.*

Klokker og kanonkugler

Selvom mange af de danske kirkeklokker er bevarede, har kirken også gennem tiden mistet mange klokker.

Nogle klokker er blevet slidt op. En klokke der f.eks. har fået en revne mister sin fine klang. Men mange kirkeklokker er også gået til, fordi de er blevet støbt om. I 1529 befalede kong Frederik d 1. for eksempel, at alle kirker, som havde mere end én kirkeklokke, skulle aflevere dem, så de kunne blive støbt om til kugler og kanonrør.

Ej til hovedstæder

I 1845 skrev N.F.S. Grundtvig en hymne til kirkeklokken. Salmen findes stadig i den danske salmebog. Her ses de første to vers:

1 Kirkeklokke! mellem ædle malme
mageløs er for mit hjerte du,
vågnet er ved dig en højtidsalme,
som genlyder daglig i min barm.

2 Kirkeklokke! ej til hovedstæder
støbtes du, men til den lille by,
hvor det høres trindt, når barnet græder
og inddysses blidt ved vuggesang.

